

גאווא לאומית - סיסמה ומציאות

דפנה כספידורו, פרופ' נח לזין-אפשטיין

גאווא לאומית בישראל בהשוואה בינלאומית

נוכח הבדלי העמדות בין יהודים וערבים בישראל, לא יהיה זה נכון לחבר את המדגם של שני אוכלוסיות אלה ולהציג עמדות של כלל החברה הישראלית. על-כן, העמדות והתחושות של הציבור, שיוצגו בהשוואה בינלאומית, נוגעות לאוכלוסייה היהודית בלבד.

תחושות השייכות הלאומית

כפי שמורה לוח 1: הרוב הגדול של המשיבים, מקרב הציבור היהודי בישראל, מעדיף להיות אזרחי ישראל מאשר אזרח בכל מדינה אחרת

על רקע סיסמת שנת החמישים למדינת ישראל – "כולנו בתקווה, כולנו בגאווא", עוסק דו"ח זה בממצאי מחקר על עמדות ותחושות הגאווא הלאומית בישראל בהיבט השוואתי.

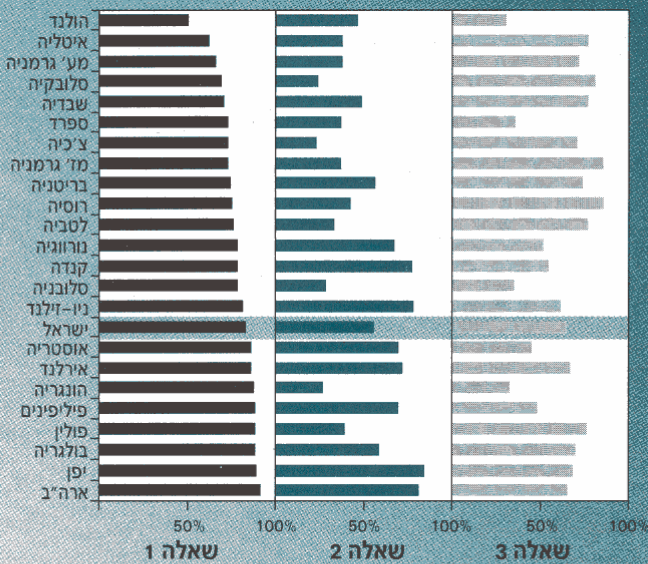
הסקר שנערך בישראל הינו חלק ממחקר בינלאומי רחב שנערך בארצות שונות בעולם במסגרת ה-International Social Survey (ISSP Programme), ואשר מטרתו לבחון באופן משווה את עמדות הציבור ביחס לנושאים חברתיים מרכזיים. במסגרת התוכנית נערכים מדי שנה סקרי דעת קהל בנושא נבחר בלמעלה מ-20 מדינות. דבר זה מאפשר לדון ולהעריך את עמדות הציבור הישראלי תוך השוואה עם הממצאים המתקבלים במדינות השונות. בשנים 1995-1996 התמקד הסקר בנושא "זהות לאומית", והנתונים המשולבים של כל המדינות מתפרסמים עתה לראשונה. המחקר בישראל נערך בקרב מדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת (+18), בישוים עירוניים המונים מעל 5000 תושבים, ובוצע באמצעות ראיונות פנים-אל-פנים. המדגם כלל 1041 מרואיינים יהודים ו-500 מרואיינים ערבים.*

דו"ח זה מתייחס לחלק מנתוני הסקר ומתמקד בעמדות ותחושות הגאווא הלאומית של הציבור הישראלי. ממצאי הסקר מוצגים בשלוש מסגרות שונות המשלימות זו את זו ומספקות תמונה מקיפה לגבי תחושות הגאווא הלאומית. המסגרת הראשונה מתבססת על היות הסקר חלק ממחקר בינלאומי רחב, ומוצגים בה הממצאים מישראל בפרספקטיבה השוואתית-בינלאומית.

המסגרת השנייה מתמקדת בהרכב הלאומי-תרבותי של אוכלוסיית המדינה ומוצגים בה ניתוחים משווים של עמדות המגזר היהודי ושל עמדות המגזר הערבי במדינת ישראל.

במסגרת השלישית, המתייחסת להטרוגניות של האוכלוסייה היהודית בישראל, מוצגות העמדות ותחושות הגאווא על-פי מיקום פוליטי על רצף ימין-שמאל.

לוח מספר 1
תחושת השייכות הלאומית

השאלות:

1. אני מעדיף להיות אזרח מדינתי מאשר אזרח בכל מדינה אחרת בעולם
2. באופן כללי, מדינתי היא מדינה טובה יותר מרוב המדינות האחרות
3. ישנם היום דברים הקשורים למדינתי שגורמים לי להתבייש בה

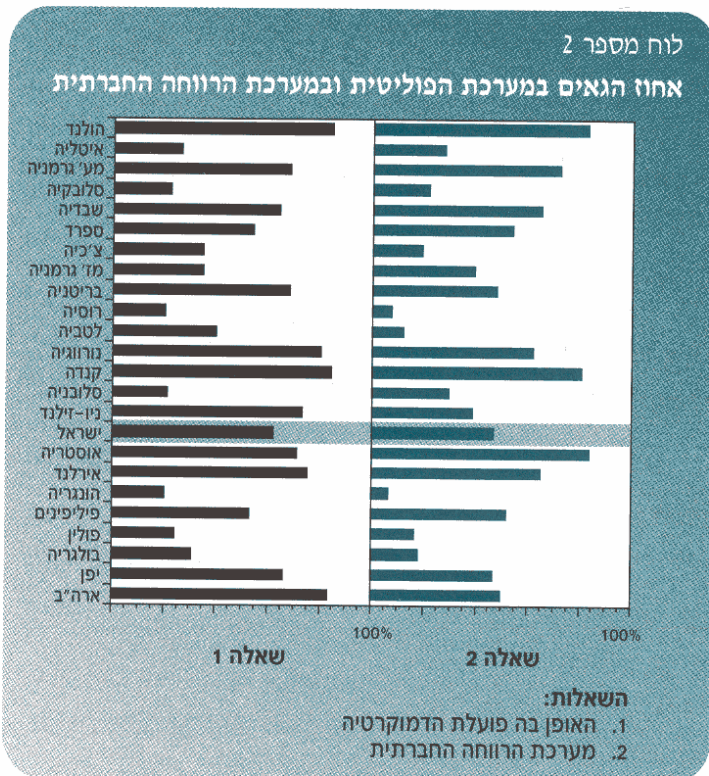
* פירוט מופיע בנספח המתודולוגי.

תחושות גאווה מהדמוקרטיה וממערכת הרווחה

במטרה להבין את המקורות לתחושת הגאווה של אזרחים במדינתם, התבקשו המרואיינים לציין באיזו מידה הם גאים במערכת הפוליטית והחברתית ובהישגי המדינה.

על-פי הנתונים המוצגים בלוח 2: כ-60% מהישראלים חשים **גאים באופן בו פועלת הדמוקרטיה בישראל**, כשמתוכם 17.5% גאים מאוד. יחד עם זאת, יותר מ-30% השיבו כי אינם חשים גאים באופן בו פועלת הדמוקרטיה הישראלית. ממצא זה ממקם את ישראל מתחת למרבית המדינות האנגלו-סכסיות והמערב-אירופאיות. רק באיטליה ובספרד נמצא אחוז נמוך יותר של משיבים הגאים באופן בו פועלת הדמוקרטיה במדינתם. שיעורי הגאים באופן בו פועלת הדמוקרטיה בכל מדינות מזרח-אירופה היה נמוך מ-40%. לעומת זאת, בארה"ב, קנדה, הולנד ונורבגיה היה אחוז הגאים גבוה מ-80%.

פחות ממחצית מהישראלים **גאים במערכת הרווחה החברתית של מדינת ישראל** (47%). כמעט כל היתר השיבו כי אינם גאים במערכת הרווחה החברתית. מבחינת מידת הגאווה במערכת הרווחה החברתית של המדינה נמצאת ישראל בחברתן של מדינות קפיטליסטיות מובהקות כארה"ב ובריטניה וכן מדינות המזרח יפן והפיליפינים. במדינות מערב-אירופה, מלבד איטליה, ובמדינות סקנדינביה גבוה שיעורם של הגאים במערכת הרווחה של מדינתם. אף בקנדה ובאירלנד, שאינן מדינות רווחה מובהקות, נמצא שיעור גבוה יותר של גאים במערכת הרווחה מאשר בישראל. בכל מדינות מזרח-אירופה שיעורי הגאווה במערכת הרווחה הינם נמוכים ביותר, ועומדים על פחות מ-40%.

בעולם** (קרוב ל-85%). פחות מ-5% ציינו שאינם מעדיפים להיות אזרחי ישראל. בארה"ב, אירלנד, הונגריה, פולין, בולגריה, יפן והפיליפינים ציינו בין 85% ל-90% שהיו מעדיפים להיות אזרחי מדינתם על-פני כל מדינה אחרת בעולם. בקרב הסלובנים, הניו-זילנדים, הנורווגים והקנדים בסביבות ה-80% הסכימו עם הטענה, ואילו בקרב אזרחי בריטניה פחות מ-75% העדיפו להיות אזרחי מדינתם על-פני כל מדינה אחרת בעולם. בקרב השבדים, המערב-גרמנים והאיטלקים פחות מ-70% טענו להעדפתם להיות אזרחי מדינתם. השיעור הנמוך ביותר של משיבים שהסכימו עם הטענה, כי הם מעדיפים להיות אזרחי מדינתם על-פני כל מדינה אחרת בעולם היה בקרב ההולנדים (50%). **ממניין 24 המדינות שנתונים הושאו, ישראל ממוקמת בקבוצה של 9 מדינות שבהן רוב כמעט מוחלט הציג עמדה פטריוטית של העדפה להיות אזרחי מדינתם על-פני כל מדינה אחרת בעולם (85% ומעלה).**

ההעדפה החד-משמעית לאזרחות ישראלית על-פני אפשרויות אלטרנטיביות מרשימה במיוחד לאור העובדה שרק 55% מהישראלים מסכימים לטענה **שבאופן כללי, ישראל היא מדינה טובה יותר מרוב המדינות בעולם**. כשמעל ל-25% מהמשיבים הביעו עמדה נייטרלית בנוגע לטענה זו (לא הסכימו אך גם לא התנגדו לה). בריטניה ובולגריה דומות לישראל בשיעורי האוכלוסייה הרואים את מדינתם כטובה ממדינות אחרות. לעומת זאת, ביפן (84%), ארה"ב (81%), קנדה, ניו-זילנד ואירלנד היה שיעור המסכימים לטענה, כי מדינתם טובה יותר מרוב המדינות בעולם גבוה באופן משמעותי מאשר בקרב הישראלים. גם באוסטריה ונורבגיה נמצאו שיעורים גבוהים יותר מאלו שנמצאו בישראל. בכל המדינות המזרח-אירופאיות (מלבד בולגריה), ובחלק ניכר מהמדינות המערב-אירופאיות (גרמניה המערבית, איטליה, הולנד, שוודיה וספרד) היה שיעור המסכימים עם טענה זו נמוך מזה שבישראל. **בדירוג כללי לשאלה זו ממוקמת ישראל במקום ה-11, מבין 24 המדינות.**

65% מהאוכלוסייה היהודית-ישראלית הסכימו לטענה לפיה, **ישנם היום דברים הקשורים לישראל שגורמים להם להתבייש בישראל**. פחות מ-20% מן הנשאלים אינם חשים כך.

נתון זה אינו יוצא דופן במיוחד מן ההיבט ההשוואתי, ושיעור דומה (כשני שלישים) של משיבים בארה"ב, ניו-זילנד, יפן, בולגריה ואירלנד ציינו שהם: "חשים שיש דברים הקשורים במדינתם כיום הגורמים להם להתבייש במדינתם". בתשע מדינות, מבין 24 המדינות שהשתתפו במחקר, נמצא שיעור נמוך יותר מזה אשר בישראל (65%) של אזרחים החשים בושה בשל דברים הקשורים למדינתם. ביניהן: אוסטריה, קנדה (54%), הולנד (30%), נורבגיה, ספרד, הפיליפינים, סלובניה והונגריה. לעומתן, במרבית מדינות מזרח-אירופה, באיטליה, שבדיה, בריטניה, מערב-גרמניה ויפן נמצאו שיעורים של בין 70% ל-85% משיבים החשים בושה בשל דברים הקשורים במדינתם.

** פירוט מופיע בנספח המתודולוגי.

תחושות גאווה בנוגע להישגי המדינה

לוח 3 מורה ש-88% מהמרואיינים בישראל ציינו שהם גאים במדינה על הישגיה המדעיים והטכנולוגיים. שיעור זה מעמיד את ישראל במקום הרביעי אחרי ארה"ב, קנדה וניו-זילנד. בהונגריה, ספרד, פולין, בולגריה והפיליפינים שיעור הגאים בהישגים המדעיים והטכנולוגיים היה נמוך מ-80%.

הישגים בינלאומיים בספורט מהווים אחד מן המקורות המאחדים אזרחי מדינה בתחושת גאווה לאומית. בהקשר זה נשאלו שתי שאלות: האחת, התייחסה למידת הגאווה מהישגי המדינה בספורט, והשנייה התייחסה באופן כללי יותר, למידה בה הישגי ספורט עשויים לתרום לגאווה לאומית. בתחום זה בולטים הישראלים בחוסר הגאווה שהם חשים כלפי הישגיה הספורטיביים של המדינה. ישראל מדורגת במקום האחרון בהתייחס לשיעור הגאווה בתחום זה, כשפחות מ-40% מהישראלים חשים גאים במדינה על הישגיה בספורט. זאת בהפרש ניכר למדי מן המדינות האחרות, הן המערביות והן המזרח-אירופאיות והאחרות. עם זאת, 80% מהישראלים הסכימו עם הטענה: **שכשהמדינה מגיעה להישגים בתחרויות ספורט בינלאומיות, זה גורם להם לחוש גאווה בהיותם ישראלים**. מכאן, שלא מדובר בחוסר התעניינות או אדישות כלפי הישגיה של המדינה בתחום הספורט, אלא בתחושה של היעדר הישגים משמעותיים התורמים לתחושת הגאווה של הישראלים.

ככלל, נראה שהן הישגים בתחום המדע והטכנולוגיה והן הישגים בתחום הספורט משמשים כמקור לגאווה לאומית במדינות השונות. בולטת העובדה שבישראל נמצא פער משמעותי בין התייחסות למדע וטכנולוגיה כמקור לגאווה לאומית (קרוב ל-90%), לבין הישגים בספורט כמקור לגאווה לאומית (פחות מ-40%).

מהשוואה הבינלאומית של 24 המדינות עולה, שלגבי מרבית התחושות והעמדות הנוגעות לגאווה לאומית ממוקמת ישראל במרכז מבחינת שיעורי הגאים ושיעורי ההסכמה עם הטענות הנוגעות לתחושות הגאווה הלאומית. לגבי רוב הנושאים שהוצגו מוקמה ישראל בין המקום התשיעי למקום השלושה-עשר. יוצאי הדופן היו שיעורי הגאווה הגבוהים מהישגים מדעיים וטכנולוגיים בהם בלטה ישראל, ושיעורי הגאווה הנמוכים במיוחד מהישגיה של ישראל בתחום הספורט.

השוואה בין הציבור היהודי לציבור הערבי

בשל אופייה של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית ומדינת העם היהודי, מקבלים המושגים של זהות לאומית וגאווה לאומית משמעות שונה בקרב האוכלוסייה היהודית הדומיננטית ובקרב האוכלוסייה הערבית המהווה מיעוט תרבותי ולאומי. בחלק זה של הדו"ח יוצגו העמדות ותחושות הגאווה מהיבטים שונים של המדינה תוך השוואה בין יהודים וערבים. הנתונים שיוצגו מבוססים על תשובותיהם של 1043 מרואיינים יהודים ושל 500 מרואיינים ערבים שהשתתפו בסקר.

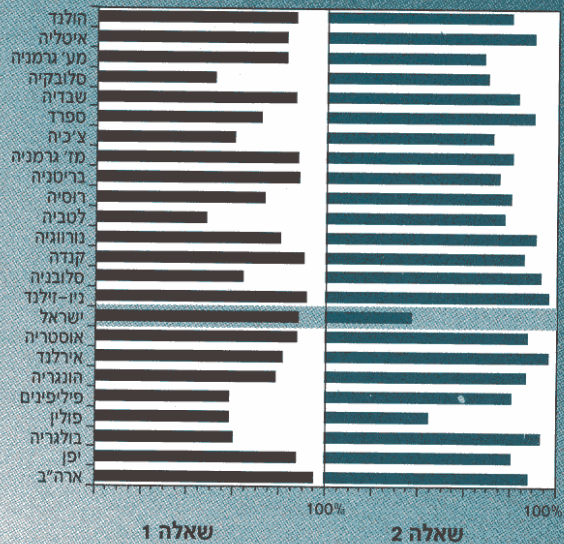
לפני שנפנה לעמדות השונות ראוי להעיר הערה כללית בנוגע לשיעור הגבוה בקרב המרואיינים הערבים, בהשוואה ליהודים, שבחרו לא להשיב ולא להביע עמדה. בחלק מן השאלות אחוז הלא-משיבים מקרב הערבים עמד על 15%. נתייחס לעובדה זו בהמשך, אך חשוב לציין כבר עתה שנראה שחוסר הבעת עמדה מהווה למעשה נקיטת עמדה בנוגע לזהות הלאומית של קבוצת המיעוט האתנית. הערבים הם מיעוט במדינה יהודית, מיעוט שנדחק מעמדות שליטה במשאבים, ויותר מכך, מיעוט שלא שותף לעיצוב הזהות הלאומית. עבור חלק לא קטן מן האוכלוסייה הערבית מצב זה מוביל לתחושה של חוסר שייכות וחוסר הזדהות עם מקורות הגאווה הלאומית-ישראלית.

תחושת השייכות הלאומית

כפי שמורים הנתונים המוצגים בלוח 4: 68% מהערבים במדינת ישראל מעדיפים להיות אזרחי ישראל מאשר אזרחים בכל מדינה אחרת בעולם. לעומת, קרוב ל-85% מהיהודים שהסכימו עם טענה זו. כ-23% מהמשיבים הערבים הביעו עמדה ניטרלית לגבי משפט זה, לא הסכימו עמו אך גם לא התנגדו לו (וכ-7% התנגדו לטענה). לצורך השוואה, 11.5% מהמשיבים היהודים בחרו בעמדה הנייטרלית (וכ-4% התנגדו לטענה). ניתן לראות בנתונים אלה מחאה על מצב המיעוט הערבי.

לוח מספר 3

אחוז הגאים בהישגי המדע והספורט

השאלות:
1. הישגיה המדעיים והטכנולוגיים
2. הישגיה בספורט

החשים גאים בה.

בעוד שערבים פחות גאים מיהודים מהאופן בו פועלת הדמוקרטיה בישראל, יותר ערבים מיהודים חשים גאים במערכת הרווחה החברתית של ישראל (55% ו-47%, בהתאמה). הפער משמעותי עוד יותר כאשר בוחנים את היחס בין הערבים ליהודים מבחינת שיעורם של אלו שאינם חשים גאווה – 37% בקרב הערבים ומעל ל-50% בקרב היהודים. יתכן שציפייתיה של האוכלוסייה הערבית, לעומת היהודית, נמוכות יותר ולפיכך, שיעור החשים גאווה ממערכת הרווחה החברתית של המדינה גבוה יותר.

נמצא שיעור נמוך יותר של ערבים החשים גאווה על התייחסותה ההוגנת והשוויונית של המדינה לכל הקבוצות בחברה (כ-30%), לעומת קרוב ל-40% מהיהודים החשים גאווה על התייחסותה השוויונית של המדינה לכל הקבוצות בחברה. מעצם היות הערבים מיעוט הנהנה פחות מן הרוב היהודי מיישומם של עקרונות הדמוקרטיה, אין זה מפתיע שהם מוצאים פחות סיבות מהיהודים לגאווה מתפקוד הדמוקרטיה בישראל.

תחושת גאווה בנוגע להישגיה של המדינה

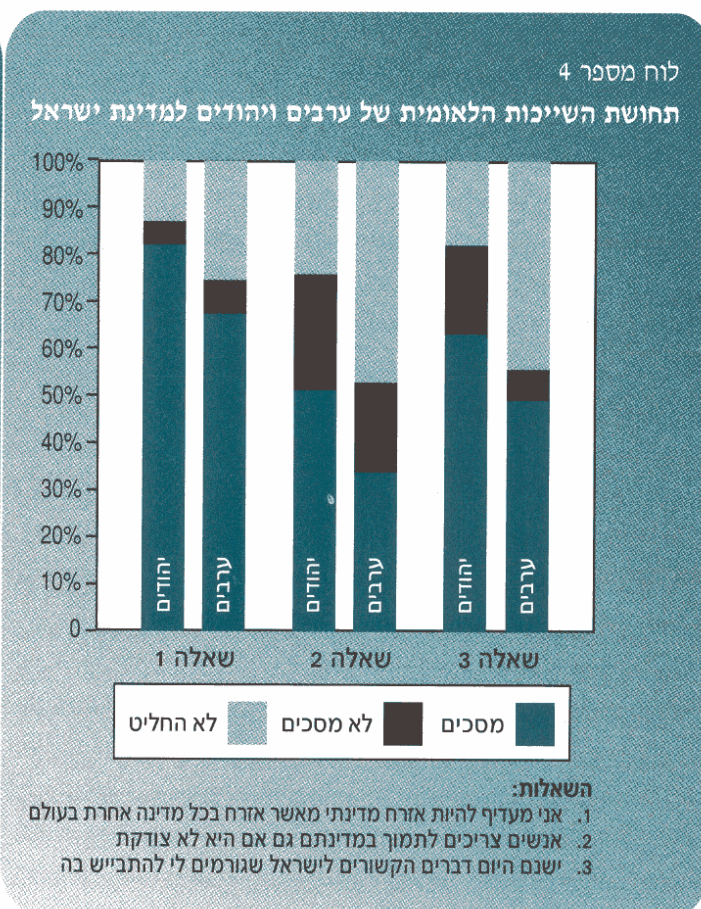
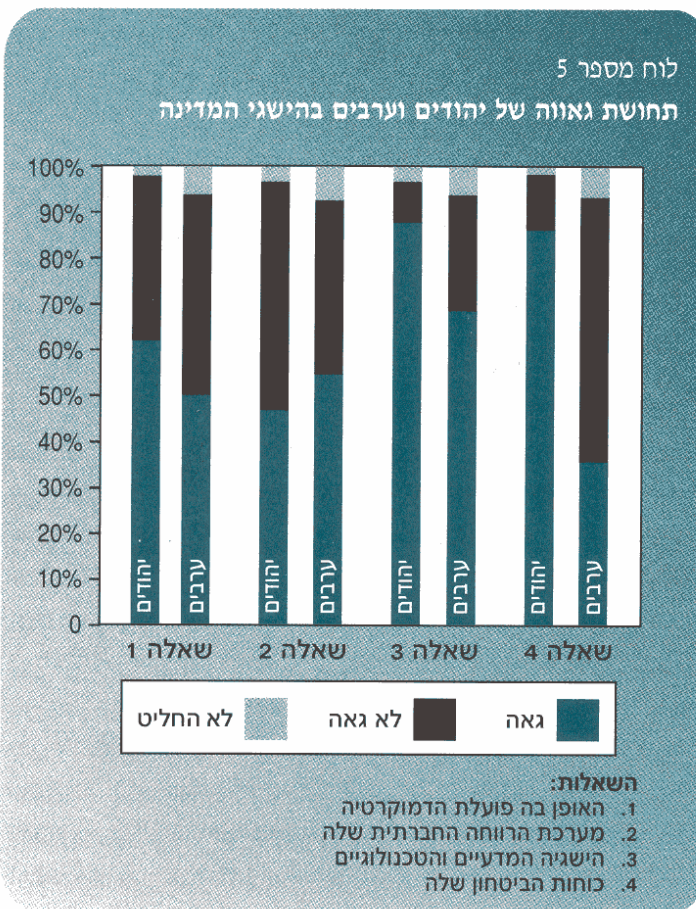
בנוגע לתחושת הגאווה מהישגיה המדעיים והטכנולוגיים של המדינה גבוה שיעור הגאים בקרב היהודים (88%), משיעורם בקרב הערבים

מצב בו יש להם אזרחות פורמלית, אך אין הם שותפים שווי מעמד לאזרחים היהודים. תחושה זו של חוסר שייכות ואולי אף חוסר הזדהות עולה גם מן הממצאים הנוגעים לטענה לפיה, אנשים צריכים לתמוך במדינתם גם אם היא לא צודקת. הסכימו עם הטענה 34% מהמשיבים הערבים לעומת 52% מהמשיבים היהודים.

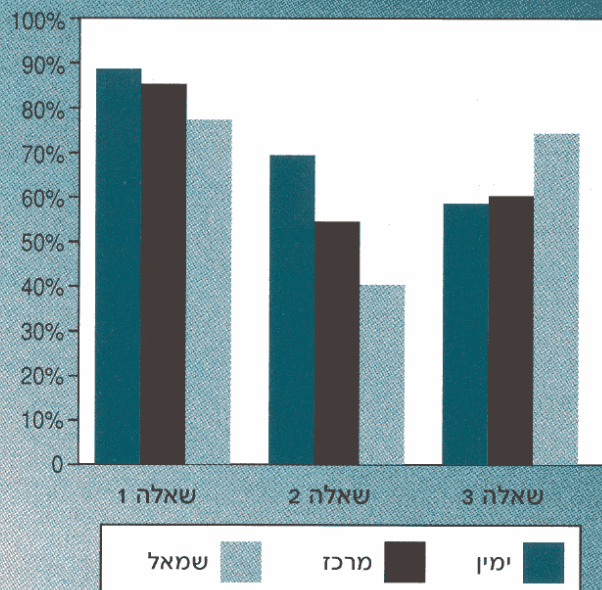
בהמשך לכך מעניינות תשובות המרואיינים לטענה: ישנם דברים הקשורים לישראל היום, הגורמים לי להתבייש במדינה. אחוז המסכימים עם טענה זו בקרב הערבים היה נמוך יותר מאשר בקרב היהודים (50% ו-65%, בהתאמה), אך קרוב למחצית המרואיינים הערבים (44%) בחרו לא להשיב על השאלה, או בחרו בתשובה נייטרלית. אחוז המתנגדים לטענה: ישנם דברים הקשורים לישראל היום, הגורמים לי להתבייש במדינה בקרב הערבים היה 6% לעומת 19% בקרב היהודים. נראה, אם כן, שרבים מן הערבים בחרו שלא להשיב באופן ישיר על השאלה, ויתכן שהדבר נובע מתחושה חלשה של שייכות ושותפות.

תחושות גאווה מהדמוקרטיה וממערכת שירותי הרווחה הישראלית

כפי שאפשר ללמוד מלוח 5: בקרב היהודים מעל ל-60% חשים גאווה מהאופן בו פועלת הדמוקרטיה בישראל, לעומת 50% מהערבים

תחושת השייכות הלאומית של יהודים על-פי עמדה פוליטית

השאלות:

1. אני מעדיף להיות אזרח מדינתי מאשר אזרח בכל מדינה אחרת בעולם
2. באופן כללי, ישראל היא מדינה טובה יותר מרוב המדינות האחרות
3. ישנם היסודות הקשורים לישראל שגורמים לי להתבייש בה

באור חיובי יותר ופחות נוטים למצוא סיבות להתבייש במדינה. אפשר שהעובדה שהסקר בוצע לאחר עליית הימין לשלטון מסבירה את האחוזים הנמוכים של גאווה בקרב המגדירים עצמם שמאל. בה בעת ניתן לשער, שבנתונים באה לידי ביטוי תפיסה לאומית חזקה יותר של אוכלוסייה בעלת נטיות ימניות.

הבדלי העמדות שנידונו לעיל משמעותיים במיוחד לאור העובדה שכמעט ולא נמצאו הבדלים בין ימין ושמאל בתחושת הגאווה מהישיבה השונים של המדינה, וזאת ניתן ללמוד מלוח 7. כ-60% מן המרואיינים, על פני כל הקשת הפוליטית, הביעו גאווה מאופן תפקודה של הדמוקרטיה בישראל, וכ-90% אמרו שהם גאים על הישגי המדינה בתחום המדע והטכנולוגיה. כ-84% מן המרואיינים שהגדירו עצמם כשמאל ו-89% מן המרואיינים בימין, ציינו שהם גאים או מאוד בכוחות הביטחון של המדינה (לא מוצג בלוח). הבדלים משמעותיים בין ימין ושמאל נמצאו רק בתחום החברתי. אחוז גבוה יותר של ימנים, מאשר מרואיינים המגדירים עצמם מרכז או שמאל, אמרו שהם גאים בהישגי מערכת הרווחה של המדינה (52% ו-43%, בהתאמה). דפוס דומה נמצא בהתייחס לשוויון במדינה. 43% מקרב המגדירים עצמם ימין גאים בהתייחסות השוויונית לכלל הקבוצות במדינה, בהשוואה ל-30% מקרב המגדירים עצמם שמאל.

(69%). תחושות גאווה שנבדקו בנוגע להישגיה של המדינה בתחומים נוספים (ספורט, אמנות וספרות) הצביעו על מגמה דומה. פער משמעותי נמצא בשיעורי הגאווה מכוחות הביטחון של המדינה – 88% מהמשיבים היהודים חשים גאים בכוחות הביטחון של המדינה לעומת 36% מהציבור הערבי.

לסיכום, ההשוואה בין יהודים וערבים בישראל ראוי להדגיש שתי נקודות: שיעור המביעים עמדות של הזדהות עם הקולקטיב וגאווה על הישגי המדינה נמוך בקרב הערבים אזרחי ישראל בהשוואה ליהודים, כמעט בכל הנושאים שנבחנו בסקר. הערבים הינם אזרחים שווי-זכויות באופן פורמלי, אך לא נתפסים כשותפים מלאים לעיצוב הקולקטיב הישראלי. על כן, אין זה מפתיע שעמדותיהם נמצאו יותר מסתייגות ותחושת הגאווה במדינה נמצאה חלקית בלבד.

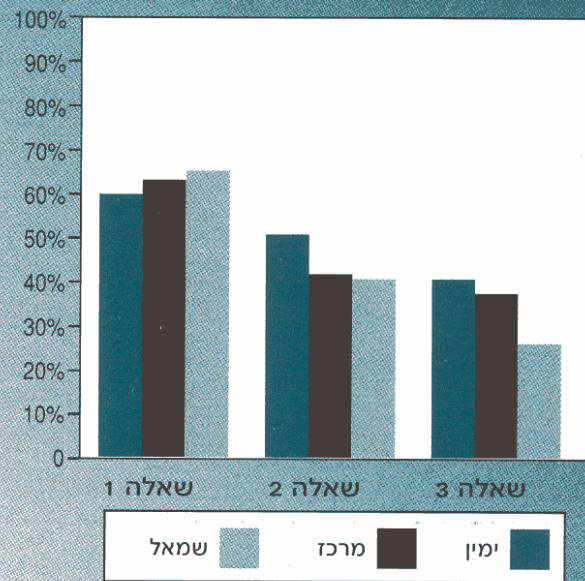
הנקודה השניה שיש להדגיש הינה, שעל אף מעמדם הלא-שוויוני של הערבים בחברה הישראלית, רבים מהם, לעתים רוב המרואיינים, מביעים עמדות של הזדהות עם המדינה וגאווה על הישגיה. ניתן לראות בעמדות אלה ביטוי לכך שעל אף דחיקתם לשולי החברה הישראלית רואים הערבים בישראל את מדינתם. יתר על-כן, עמדותיהם משקפות רצון של רבים להיות חלק מן החברה ולראות בהישגיה גם את הישגיהם.

עמדות פוליטיות וגאווה לאומית בקרב יהודים בישראל

אחד השערים המרכזיים בקרב האוכלוסייה היהודית בישראל, הינו השע הפוליטי: ימין – שמאל. בפרק זה נבחן את העמדות ותחושות הגאווה של ישראלים יהודים בעלי עמדות פוליטיות שונות. לשם כך חולקו המרואיינים לשלוש קבוצות, בהתאם להגדרתם העצמית. מבין המרואיינים היהודים 382 (40%) הגדירו עצמם כימין או נוטים לימין, 267 (28%) הגדירו עצמם במרכז ו-315 (32%) הגדירו עצמם כשמאל או נוטים לשמאל.

על-פי המוצג בלוח 6: מבין המגדירים עצמם ימניים 88% טענו שהם מעדיפים להיות אזרחי ישראל מאשר כל מדינה אחרת בעולם, לעומת 77% מבין המשיבים שהגדירו עצמם שמאליים. 74% מהמשיבים השמאליים טענו שיש זברים במדינה הגורמים להם להתבייש בישראל לעומת 58% מהמגדירים עצמם ימניים. בשני נושאים אלו, דפוס העמדות של מרואיינים המגדירים עצמם כמרכז דומה לדפוס העמדות של אנשים בימין.

מקרב המשיבים הימניים 69% רואים בישראל מדינה טובה יותר, באופן כללי, מרוב מדינות העולם, 54% מקרב המגדירים עצמם פוליטית במרכז הסכימו לטענה זו ו-40% מקרב המשיבים השמאליים. מנתונים אלה ניתן לזהות קשר ברור בין עמדה פוליטית לבין תחושת גאווה לאומית. אזרחים המגדירים עצמם כימניים נוטים יותר מאלו הנמצאים בשמאל להביע גאווה לאומית. הם רואים את ישראל

השאלות:
 1. האופן בה פועלת הדמוקרטיה
 2. מערכת הרווחה החברתית שלה
 3. התייחסות הוגנת ושיוויונית לכל הקבוצות בחברה

בקרב המגדירים עצמם כבעלי עמדה פוליטית ימנית. בניתוחים שלא הוצגו בדו"ח, עקב אילוצים הקשורים בהיקף הטקסט, נמצאו גם תחושות גאווה חזקות יותר בקרב מבוגרים ובקרב זתיים ומסורתיים.

נספח מתודולוגי

אופן הדגימה – המשתתפים במחקר נדגמו במערך דגימה רב-שלבי. בשלב הראשון, חולקו כל הישובים העירוניים לשכבות על בסיס של אזור גיאוגרפי וגודל ישוב, ומכל שכבה נדגמו מספר ישובים. בשלב השני, נקבעה מכסת מרואיינים לכל ישוב, ואלה נדגמו על בסיס של דגימה אקולוגית עד לסיום המכסה. סה"כ רואיינו תושבים ב- 26 ישובים יהודים וב- 32 ישובים לא-יהודים. איסוף הנתונים התבצע על-ידי חברת "מודיעין אזרחי".

פירוט הנוסח המלא של שאלות הסקר אליהן מתייחסים לוחות 1, 4 ו-6:

באיזו מידה את/ה מסכים/ה או מתנגד/ת למשפטים הבאים?

מסכים בהחלט	מסכים	לא מסכים	מתנגד	מתנגד לא יכול לבחור
לא	ולא מתנגד	בהחלט	מתנגד	לא יכול לבחור

- אני מעדיף להיות אזרח ישראלי מאשר אזרח בכל מדינה אחרת בעולם
- ישנם היום דברים הקשורים לישראל שגורמים לי להתבייש בישראל
- באופן כללי, ישראל היא מדינה טובה יותר מרוב המדינות האחרות (אין התייחסות לשאלה זו בלוח 4).
- אנשים צריכים לתמוך במדינתם גם אם היא לא צודקת (רק בלוח 4)

פירוט הנוסח המלא של שאלות הסקר אליהן מתייחסים לוחות 2,

3, 5 ו-7:

האם את/ה גאה בישראל לגבי כל אחד מהדברים הבאים?

גאה מאד	גאה למדי	לא כל-כך	לגמרי לא	לא יכול לבחור
גאה	גאה	גאה	גאה	לא יכול לבחור

האופן בה פועלת הדמוקרטיה (לוחות 2, 5, 7)

מערכת הרווחה החברתית שלה (לוחות 2, 5, 7)

הישיגה המדעיים והטכנולוגיים (לוחות 3, 5)

הישיגה בספורט (לוח 3)

כוחות הבטחון שלה (לוח 5)

התייחסות הוגנת ושיוויונית לכל הקבוצות בחברה (לוח 7)

לסיכום, הממצאים על תחושת הגאווה הלאומית של הציבור היהודי בישראל בהיבט השוואתי בינלאומי מלמדים שישראל ממוקמת, ברוב התחומים, בין המדינות שאזרחיהן חשים גאווה רבה יחסית מהישגי המדינה ותחושת שייכות גבוהה למדינה. ברוב השאלות מוקמה ישראל במרכז, בהשוואה לשאר 23 המדינות שהשתתפו בסקר. אזרחיה הערבים של המדינה המהווים מיעוט מביעים תחושות שייכות וגאווה במדינת ישראל, אם כי בשיעורים נמוכים מאלו שמביעה האוכלוסייה היהודית. בקרב האוכלוסייה היהודית-ישראלית תחושות גבוהות יותר של גאווה לאומית נמצאו

הפקולטה למדעי החברה ע"ש גרשון גורדון
אוניברסיטת תל-אביב

קריית האוניברסיטה,
רמת-אביב, תל-אביב 69978,
ת"ד 39040.

טלפון: 03-6409271
פקסימיליה: 03-6409215

דואר אלקטרוני:

bicohen@spirit@tau.ac.il

עורך: פרופ' נח לוינ'אפשטיין
עריכה גרפית: יעל רול, מיכל סמו, הל"ש

מכון ב.י. ולוסיל כהן למחקרי דעת קהל הנו מכון אוניברסיטאי המשלב פיתוח אקדמי של תיאוריה ומתודולוגיה של סקרי דעת קהל עם ביצוע מחקרי דעת קהל בלתי תלויים ברמה המדעית הגבוהה ביותר.

מטרות המכון:

1. לשמש כמסגרת לביצוע מחקרים אקדמיים המבוססים על סקרי אוכלוסייה.
2. לפתח תכנית של סקרי עמדות תקופתיים בנושאים בעלי עניין ציבורי בחברה הישראלית.
3. ליצור מאגרי נתונים שיאפשרו לנקוב אחר מגמות לאורך זמן בדעת הקהל בישראל.
4. לערוך ניסויים במתודולוגיות של סקרים במטרה לפתח ולשפר את הטכניקות של מחקרי דעת קהל.